

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В РЕАЛІЯХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

*Тези визначають питання реалізації основних ідей освітньої реформи «Нова українська школа» в освітній простір фізичного виховання учнів. Розкрито значення та роль фізичної культури в освітньому процесі Нової української школи, сприяючи формуванню **життєвокомпетентної, активної та відповідальної особистості**. Окреслено сучасні підходи до інтеграції фізичної культури в Нову українську школу: компетентнісний, особистісноорієнтований, діяльнісний і здоров'язберігаючий.*

Ключові слова: фізична культура, Нова українська школа, фізична культура, ключові компетентності

Постановка проблеми. В умовах реформування освіти України відбувається впровадження основних ідей Концепції «Нова українська школа» в освітній процес закладів загальної середньої освіти, що передбачає переосмислення ролі фізичної культури в реаліях реформування середньої освіти, зміну підходів до її викладання, спираючись на наукові дослідження, що аналізують концепцію «Нова українська школа».

Фізична культура як невід'ємна складова **загальнонародської культури**, що охоплює **історичний, соціальний, освітній та ціннісний аспекти розвитку особистості через рухову активність**, започатковує основи збереження здоров'я та розвиток всіх своїх складових, формує пріоритети оздоровчої спрямованості фізичних вправ. Вона входить до структури загальної середньої освіти, формує здорову, активну, відповідальну особистість, сприяє соціалізації, забезпечує загальний культурний розвиток особистості.

Саме фізична культура як частина сучасної освітньої парадигми, має важливе стратегічне значення для забезпечення комплексного повноцінного фізичного, психічного та соціального розвитку учнів в умовах зниження їх інтересу до фізкультурно-оздоровчої діяльності, що спостерігається в останні роки, у зв'язку з інтернет залежністю учнів, довготривалими карантинними обмеженнями під час пандемії COVID-19 та воєнного стану.

Переосмислення ролі фізичної культури в новій українській школі спирається на наукові дослідження Москаленко Н., Сороколіт Н., Турчик І. (2020); Моїсєєва С., Гузара В., Свириди В. (2021); Вахняка В. (2022); Онищука С. (2022) та інших, в працях яких розглядаються наукові підходи до інтеграції фізичної культури в освітній процес, проблеми та перспективи впровадження основних ідей концепції.

Мета дослідження – окреслити підходи до інтеграції фізичної культури в освітній процес Нової української школи

Виклад основного матеріалу. Проведений теоретичний аналіз з визначеної проблеми засвідчив, що **компетентнісний підхід** є основою всієї освітньої реформи, мета якого сформувати ключові компетентності учнів, які спрямовані не тільки на озброєння знань або вмінь, а й на **здатність учнів застосовувати їх у реальному житті**.

Згідно концептуальних положень освітньої реформи під час навчання в закладі загальної освіти учням недостатньо надати тільки знання, важливо навчитись ними користуватись. Тому озброєнні знання та сформовані вміння, що взаємопов'язані з цінними орієнтирами учнів, формують їх життєві компетенції, що необхідні для самореалізації у повсякденному житті. Ключові компетентності Нової української школи відображено на рисунку 1.



Рис. 1. Ключові компетентності НУШ
Джерело: Сформовано автором на основі [4]

На думку авторів Москаленко Н., Сороколіт Н., Турчик І. «зазначені компетентності є однаково важливими, вони переплітаються і поєднуються, можуть використовуватися у багатьох контекстах і різних комбінаціях у процесі фізичного виховання» [3].

Отже, у контексті фізичної культури компетентнісний підхід полягає у формуванні **життєвих навичок, пов'язаних із здоров'ям, руховою активністю, безпекою та саморозвитком**, освітній процес з фізичного виховання повинен бути побудований таким чином, щоб учні опинялися у ситуаціях, які сприяють їх формуванню та приймати свідомі рішення у повсякденному житті.

Особистісноорієнтований підхід спрямовано на розвиток особистості кожного учня, врахування його інтересів, можливостей, рівня підготовки. Впровадження нових видів рухової активності та спорту (ігрові, танцювальні, фітнес-напрямки) в практику викладання фізичної культури через модульну навчальну програму, надає великих переваг щодо **формування в учнів інтересу до фізичної культури та спорту**.

Реалізація підходу передбачає оцінювання не на «час» та «результат», а на динаміку розвитку результатів досягнення учнів, що уникає приниження або страху учнів. Такий підхід до оцінювання, на думку Моїсєєва С., Гузара В., Свириди В. «є критеріальним, активним, інтерактивним та дозволяє учням самостійно відстежувати свій прогрес по індивідуальній особистісно значущій траєкторії фізичного розвитку» [2].

Даний підхід враховує й інклюзію, врахування особливих освітніх потреб дітей з інвалідністю або іншими фізичними особливостями, створення безпечного та комфортного освітнього середовища, забезпечення рівного доступу до занять для учнів з особливими освітніми потребами.

Головна ідея *здоров'язберігаючого підходу* полягає у створенні освітнього середовища, що сприяє збереженню та зміцненню здоров'я учнів, профілактиці захворювань та формуванню культури здорового способу життя. Саме, впровадження в освітній процес здоров'язберігаючих технологій формування здорового способу життя, які створюють максимально можливі умови для збереження, зміцнення та розвитку особистісного та фізичного здоров'я всіх суб'єктів освітнього процесу, покладено в основу реалізації даного підходу.

Використання здоров'язберігаючих освітніх технологій сприяє усвідомленню учнями того, що здоров'я людини є найвищою життєвою цінністю. Одним із важливих завдань освітнього процесу буде створення організаційно-педагогічних умов для формування в учнів навичок самоорганізації та самоконтролю, що сприятиме збереженню здоров'я та активізації фізкультурно-оздоровчої діяльності [4].

Діяльнісний підхід реалізовується у процесі навчання через активну рухову діяльність, гру, самостійні пошукові завдання, де учень не є пасивним виконавцем завдань, а стає активним учасником освітнього процесу, який здобуває знання, уміння та навички через власну практичну фізкультурно-оздоровчу діяльність. У контексті фізичної культури цей підхід допомагає реалізовувати ключові компетентності, формувати особисту мотивацію до рухової активності та здорового способу життя [1].

Отже, навчання діється через активну участь учнів при виконанні фізичної вправи, вирішення рухового завдання, ігрової ситуації, експериментації з рухами. Процес засвоєння знань та вмінь відбувається через дію, спостереження, аналіз і рефлексію.

Висновки. Концепція Нової української школи спрямована на глибоку трансформацію змісту, форм і методів освіти, щоб підготувати учня до життя в сучасному світі. Реалізація освітньої концепції передбачає **зміну основних підходів до освіти** підростаючого покоління від орієнтації на стандарти і контроль до всебічного **розвитку особистості, навичок життя та вмінь вчитися впродовж усього життя** й важлива роль в цьому контексті надається фізичній культурі. Інтеграція фізичної культури в освітній процес Нової української школи відбувається згідно концептуальних положень освітньої реформи та на основі наукових підходів а саме: компетентнісного, особистоорієнтованого, здоров'язберігаючого, діяльнісного.

References:

1. Vakhniak, V. (2022). Fizychna kultura v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly [Physical education in the context of the New Ukrainian School]. *SCIENTIA: Collection of Scientific Papers*, (October 28, 2022), 177–179. Retrieved from <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/519> [in Ukrainian].
2. Moiseiev, S., Huzar, V., & Svyryda, V. (2021). Nova fizychna kultura u vymirakh innovatsii [New physical education in the dimensions of innovation]. In *Problemy i perspektyvy rozvytku sportyvnykh ihor ta odnoborstv u zakladakh vyshchoi osvity: Proceedings of the XVII Scientific Conference* (pp. 91–94). Kharkiv. [in Ukrainian].
3. Moskalenko, N. V., Sorokolit, N. S., & Turchyk, I. Kh. (2020). Kliuchovi kompetentnosti u fizychnomu vykhovanni shkoliariv v ramkakh reformy "Nova ukrainska shkola" [Key competencies in physical education of schoolchildren within the framework of the New Ukrainian School reform]. *Naukovyi chasopys im. M. P. Drahomanova. Seriya 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*, 3K(123)20, 364–371. [in Ukrainian].
4. Nova ukrainska shkola: Osnova standartu osvity [New Ukrainian School: Basis of the Education Standard]. (2026). Lviv: [publisher not specified]. [in Ukrainian].
5. Onyshchuk, S. (2022). Nova fizychna kultura v Novii ukrainskii shkoli [New physical education in the New Ukrainian School]. In *Suchasni problemy fizychnoho vykhovannia, sportu ta zdorov'ia liudyny: Proceedings of the VI All-Ukrainian Online Conference* (pp. 133–135). Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/16279/1/Onishchuk%20V.%20M..pdf> [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2025.01.16.06

Inna Horodynska

PHYSICAL EDUCATION IN THE REALITIES OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The thesis outlines the implementation of the key ideas of the educational reform "New Ukrainian School" in the educational space of students' physical education. It reveals the importance and role of physical education in the context of the New Ukrainian School, contributing to the formation of a life-competent, active, and responsible individual. The paper defines modern approaches to integrating physical education into the educational process of NUS, including the competency-based, student-centered, activity-based, and health-preserving approaches.

Keywords: physical education, New Ukrainian School, key competencies, health.

Відомості про автора / Information about the Author

Інна Городинська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання Херсонського державного університету, м. Херсон – Івано-Франківськ, Україна. E-mail: innagorod1969@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-2111-9161>

Inna Horodynska, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Education, Kherson State University, Kherson – Ivano-Frankivsk, Ukraine. E-mail: innagorod1969@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2111-9161>

© І. Городинська
22.05.2025.

Стаття отримана редакцією

